

Sirkő bóbitával

Ma mutatja be az egri Gárdonyi Géza Színház azt a kamaradarabot, amelyet sok évvel ezelőtt, mint nem kívánatos vettek le a pesti másorrendről. **Eörsi István** írta, és arról szól, hogy egy fiatal házaspár eltartási szerződést köt egy vénasszonnyal. Apóják rendesen a banyát, de ezzel nem jutnak közelebb a maguk boldogságához: otthonuk, gyermekük, magánéletük csak akkor lesz, ha mielőbb sírba segítik a csöppet sem kellemes lakótársat. Csakhogy résen van ám a vén eltartott is! Próbálkozzanak bármivel az élni vágyó fiatalok, neki megvan az ellenszere. Sőt! Több az ellenszer, mint az életes lelemény. A vénasszony remekül szórakozik, mint járhat túl eltartott eszén.

A hazai nyomorúságos lakásviszonyok nagyon is reális alaphelyzete szülte az eltartási szerződésnek nevezett szörnyűséget. Igaz, minden ifjabb nemzedék köteles gondoskodni az idősebbekről, ahogyan azok is felnevelték az utódnemzedéket. Csakhogy ezeket a kötések és kötelezettség-vállalásokat nem a szeretet szülte, nem is a természet hagyományozta gondoskodási parancs, hanem a lakásínség, a kiszolgáltatottság, a belső hajlandóságtól független együttélési kényszer. Mindez önmagában is abszurd helyzetek százezreit teremtette meg, ám drámai alaphelyzetté a konkrét szituációkon túllátó írói szemlélet avatta. **Eörsi** ebből a nagyon is hétköznapi nyomorúságból országos abszurditást látott ki: együtt kell élni, sőt eltartva kedveskedni kell valakivel, aki nélkül mindenki sokkal boldogabb lehetne. Mi több: boldogok csak akkor lehetnének, ha a Szörny nem élne velünk. De ránk parancsolja nyomorunk, törvényeink, a benne rejlő erő. Allhunk akár a fejünk tetejére is: nem lehet tőle megszabadulni.

Huszonkét évvel az ősbemutató után már nincs Szörny. De vannak eltartási szerződések, de van nyomorúság, és sok minden más is, ami nélkül boldogabbak lehetnének. Éry-Kovács András rendezésétől mindenekelőtt azt várom, hogy ezt a belső Szörnyet tudja megmutatni. Mert az ma is nyílvánvaló, hogy nem a konkrét eltartási szerződések-ről kell szólni a játék. Rettető öregek, simliskedő fiatalok pártjára állnunk ízléstelenség lenne. Utánarúgni egy — reményeink szerint — már elhantolt hatalomnak — szintén nem túl nagy erény. Annak viszont őszintén lehetne örülni, ha nevetve tudnánk megválni a múlttól. Ha felszabadult hahotával nézhetnénk hajdani kiszolgáló-kiszolgáltatottságunkra, megnyomorított önmagunk életvágó leleményeire, bármilyen kisszerűek voltak is azok.

A Szörny sirkővén bóbitás kacagást lengetne a szél, s már nem éreznénk, hogy gyötrelmes évtizedeinkkel tele a temető.